

Avrupa Birliği Bilgi Politikası

Aynur Aydın¹

¹ Hacettepe Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Y. Lisans, Ankara
aynuraydin@yahoo.com

Özet: Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak üretilen bilginin miktarı giderek artmakta ve daha fazla insan bilgiye daha kolay erişebilmektedir. Toplumlarda gelişmenin itici gücü olarak bilginin yeri daha önemli hale gelmektedir. Gelişmiş ülkeler endüstri toplumundan bilgi toplumuna dönüşmeye doğru yol alırken ekonomik, siyasal ve sosyal açılardan bilgi toplumu olmanın önemi anlaşılmış ve bu bağlamda her ülke için bilgi politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması ivedilik kazanmıştır. Bu çalışmada bilgi politikası kavramı, tarihsel gelişimi, oluşturulma ve uygulama süreci anlatılarak Avrupa Birliği'nin demografik, ekonomik ve eğitim yapısı hakkında bilgi verilmiş ve Avrupa Birliği bilgi kaynakları, bilgi alt yapısı ve bilgi politikaları incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Bilgi politikası, Avrupa Birliği, eAvrupa, i2010

European Union Information Policy

Abstract: Today, the amount of information produced is getting increased in paralel developments in information and communication technologies and more people can access information more easily. Knowledge is becoming more important as a driving force of development in societies. While developed countries convert from industrial society to information society, the importance of being information society has been understood in terms of economic, political and social issues and the development and implementation of information policy has gained urgency for each country. In this study, the concept of information policy, it's historical development, creation and implementation process have been explained and also information has been given about the demographic, economic and educational structure of European Union. European Union information resources, information infrastructure and information policy were investigated.

Keywords: Information policy, European Union, eEurope, i2010

1. Giriş

İnsanın toplumsal bir varlığa dönüşümünün başlangıcında bilgi üretimi, yaşamını sürdürebilme düşüncesine odaklanmış ve daha çok deneyimlerine dayalı olarak gerçekleşmiştir. Tarihsel ve toplumsal gelişmeler, bilgi üretiminde daha bilinçli ve planlanmış bir süreci ortaya çıkarırken bilgi üretimi toplumsal yapının vazgeçilmez öğelerinden biri haline gelmiştir. İnsanlığın gelişimi ortak bir çaba, plan ve programla mümkündür ve "politika" bu süreçte çok önemli bir fonksiyona sahiptir [27].

Politika, UNESCO tarafından "belirlenmiş bir hedefe ulaşmak için oluşturulmuş strateji ve kurallar dizisi" olarak tanımlanmıştır [7].

Politikalar kurumsal, ulusal, bölgesel veya uluslararası düzeyde geliştirilebilir. Politikaların oluşturulmasında kullanılan araçlar vardır. Bunlar, yasal araçlar (anayasa, kanunlar, düzenlemeler, uluslararası anlaşmalar vb.), profesyonel araçlar (yönetim kodları, profesyonel etik vb.) ve kültürel

araçlar (gelenek ve görenekler, inaçlar, sosyal değerler vb.) dır. Bilgi politikaları da kurumsal, ulusal, bölgesel veya uluslararası düzeyde oluşturulabilir [22].

Harrod's Librarians' Glossary'nin 1987 baskısında bilgi politikası, "Kütüphane ve bilgi hizmetlerinin koordineli gelişimi, yeni teknolojik gelişmelerin bu alanda kullanımı ve kaynak paylaşımının yapılabilmesine olanak sağlayacak stratejilerin belirlenmesi" olarak tanımlanırken, The Encyclopedia of Library and Information Science'da 2003'te yapılan tanımda bilgi politikası, "Enformasyonun mal ve kaynak olarak toplanması, korunması, paylaşılması, işlenmesi ve yönetiminde enformasyon bilimi ve kamu politikasını kuşatan bir faaliyet alanı" şeklinde tanımlanmıştır [27].

Son yıllarda yapılan tanımlamalarda, bilgi ve iletişim politikasının yayıncılığı, telekomünikasyonu, İnterneti, kamu bilgi özgürlüğünü, kişisel hakların güvence altına alınmasını ve entellektüel mülkiyet haklarını

kapsadığından, toplumsal grupların örgütlenmelerinin bilgi politikalarının özel alanlarının şekillenmesinde oynadıkları rollerin öneminden söz edilmektedir [23].

Duff bilgi politikasının ana konularını;

- . Bilginin özgürlüğü
  - . Kişisellik
  - . Veri korunması ve güvenliği
  - . Resmi sınırlar
  - . Kütüphaneler ve arşivler
  - . Bilimsel, teknik ve tıbbi dokümanlar
  - . Hükümet yayınlarının ekonomisi
  - . Telif hakları ve entellektüel mülkiyet
  - . Ulusal bilgi altyapısı
  - . Uluslararası bilgi akışı
- olarak ele almaktadır [7].

2. Tarihsel Gelişim

Bilgi politikası kavramının başlangıcı olarak, İngiltere’de 1948 yılında ulusal kütüphaneler arası ödünç verme sisteminin kurulması, 1963’de Rusya’nın başarılı uzay yolculuğunun ardından ABD hükümetinin bilimsel ve teknolojik bilgi akışının geliştirilmesine önem vermeye başlaması ve bu doğrultuda Weinberg raporunun hazırlanması düşünülebilir. Ancak, Japon Bilgisayar Kullanımını Geliştirme Enstitüsü (JACUDI)’nün 1974’te bilginin ve yeni teknolojilerin önemini vurgulayarak bilgi toplumunun geliştirilmesi amacıyla sözettiği bilgi politikası dokümanları daha kapsamlıdır. Birkaç yıl sonra, 1977’de Porat bilgi altyapısının en önemli bileşenleri olarak bilgisayar ve iletişim ağlarından söz ederek bilgi politikası tanımını sağlamlaştırmıştır [7].

60’lı yılların sonlarından itibaren diğer ülkelerde de ulusal bilgi politikalarını oluşturma konusunda çalışmalar başlatılmıştır. Hükümetler, kişisel verinin korunması ve bilginin özgürlüğü, politika oluşturulmasında istatistiksel veri ve bilginin analizi ve yönetiminde bilgi teknolojilerinin kullanımı gibi yeni yaklaşımlarla bilgi politikalarını geliştirme konusunda ilerlemeler kaydettiler. Zaman ilerledikçe bilgi politikaları yönetimlerden, araştırmacılardan, akademik topluluklardan ve bilgi ve iletişim teknolojileri endüstrisinden daha fazla ilgi görmeye başladı [25].

Sovyetler Birliği’nde bilimsel ve teknik bilgi konusunda kararlar alınarak, Devlet Bilimsel ve Teknik Enformasyon Sistemi kurulmuştur. Amaç, bilim ve teknolojiye gelişmeler ve diğer kurumlar tarafından sağlanan bilgilerle ekonominin bilimsel ve teknolojik gelişimini sağlamaktır. Benzer

şekilde, ülke kalkınması için gereken bilimsel ve teknik bilginin sağlanması için politikalar belirlemek ve ilgili kuruluşlar arasında iş birliği sağlamak amacıyla 1970’li yıllarda Almanya’da The Institute for Documentation, Fransa’da The Interministrial Mission for Scientific and Technological Information (MIDIST), Japonya’da The Japan Information Center of Science and Technology (JICST) ve Hindistan’da National Information System for Science and Technology (NISSAT) kurulmuştur [27].

Bilgi politikası alanında uluslar arası düzeye etkili çalışmalar UNESCO tarafından başlatılmıştır. 1971 yılında geliştirilen UNISIST (United Nations International Scientific Information System) programının amacı, uluslar arası düzeyde bilgi akışını sağlamak ve işbirliğini gerçekleştirmektir. Ulusal düzeyde bilgi politikalarının geliştirilmesi için ise 1974 yılında NATIS (National Information Systems) programı uygulanmaya konmuştur. 1976 yılında, UNISIST ve NATIS programları tarafından yürütülen çalışmaların birbirine çok benzediği düşüncesinden hareketle GIP (General Information Program) geliştirilmiştir [6].

Uluslar arası alanda çalışmalar yapan kuruluşlardan biri de IFLA’dır. IFLA, evrensel bibliyografik kontrol (UBC) programında uluslar arası standartlar ölçeğinde ulusal bibliyografik kontrolün ve ulusal bibliyografyaların gelişiminin sağlanması ve MARC formatının gelişmesini amaçlamıştır. Uluslar arası ekonomik kuruluşlardan OECD, üye ülkelerde bilgi politikalarının oluşumunu teşvik etmek amacıyla 1964 yılında bünyesinde bir çalışma grubu oluşturmuştur. Avrupa Topluluğu 60’lı yıllardan itibaren ekonomik gelişimin sağlanması için üye ülkeler arasında bilgi teknolojilerine dayalı bir ağ yapısının geliştirilmesi yönünde çalışırken, COMECON üyeleri de 70’li yıllardan itibaren bilimsel ve teknik bilgiye erişim konusunda işbirliği başlatmışlardır. Uluslar arası Atom Enerjisi Ajansı, FAO ve Avrupa Konseyi’nin de bilgiye erişim ve kontrol alanında çalışmaları olmuştur [27].

1990’lı yıllardan itibaren bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin etkisiyle bilginin oluşturulması, düzenlenmesi, erişimi ve kullanımında da değişiklikler meydana gelmiştir. Bu doğrultuda, bütün toplumlar az veya çok bu değişikliklerden etkilenmiş, bilgiye daha kolay erişebilmek ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda toplumlara çeşitli yararlar sağlamıştır.

20. yüzyılın son çeyreğine kadar bilgi temel olarak basılı kaynaklar aracılığıyla yayılmaktaydı. Bilgi teknolojilerinin gelişmiş araçlarının bilgi hizmetleri

alanında kullanılmasıyla yeni bir süreç başlamış, iletişim teknolojileri sayesinde mekandan bağımsız olarak bilginin elde edilmesi olanaklı hale gelmiştir. İnternetin yaygın olarak kullanılmaya başlaması sadece bilimsel ve teknik bilginin değil her tür bilginin erişimini sağlamıştır. İnternet günlük yaşamdan sağlığa, ticaretten sanayiye kadar toplumsal yaşamın her alanını tümenden etkileyerek bireyleri ve toplumları bu yapıya uyum sağlayabilecek şekilde değiştirmeye başlamıştır. Yeni süreçte bütün toplumsal kesimlerin rollerinin olması nedeniyle bilgi politikasının saptanması sürecinde farklı yaklaşımlar ve öncelikler gündeme gelmektedir. Günümüzde elektronik ticaretten telif haklarına, tüketicinin korunmasından bilimsel ve teknik bilgiye, bilginin özelleştirilmesinden dünya enformasyon mirasının korunmasına kadar çok farklı konular bilgi politikası kapsamında yer almaktadır [27].

3. Oluşturulma ve Uygulama Süreci

Bilgi politikasının amaçları pek çok ülkede benzer olmakla birlikte, politika oluşturulmasında seçilen yöntemler farklılıklar göstermektedir. Genel anlamda iki modelden söz edilebilir; devletin sorumluluğun çoğunu diğer sektörlerle bıraktığı durum ve devletin rolünün daha baskın olduğu durum. Ayrıca, Doğu/Batı bölgelerinde de farklı yaklaşımlar söz konusudur. Politika hükümetin yetkili bir organı (İskandinavya, Japonya, Singapur), değişimden en çok etkilenen sektörlerin uzmanlarının oluşturduğu bir danışma kurulu (İsviçre, Kanada, Avustralya) ve bu ikisinin kombinasyonu sorumlu yetkililer (Avrupa Birliği, ABD) tarafından geliştirilir. İngiltere’de durum bunların hepsinden farklıdır, bütünlük içermeyen ve gayri resmi bir görünümündedir [25].

Günümüzde genel çizgileri ile bir bilgi politikasının geliştirilebilmesi için gereken yapılanma, Toplu [27] tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

. Örgütsel yapı: Sağlıklı bir bilgi politikasının oluşturulması için politika amaçlarını belirleyerek uygulanması için gerekli planları hazırlayacak, planların uygulanmasını koordine ederek politikanın gerçekleştirilme aşamalarını kontrol edecek bir koordinasyon merkezine ihtiyaç vardır. Günümüzde enformasyon politikasının kapsamının genişlemesi nedeniyle birçok kişi, kurum ve kuruluş bu alanda yer almakta ve örgütsel yapının niteliği değişmektedir.

. Enformasyon alt yapısı: Bilginin üretiminden kullanımına kadar bütün süreçleri içeren bilgi

altyapısının dikkatli oluşturulması gerekir. İletişim teknolojilerinin gelişimi, elektronik yayıncılık, görsel medyanın yaygınlaşması bilgi endüstrisinde özel sektörün rolünü de artırmakta, bilgi talebinin karşılanmasında kamunun rolünün yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmaktadır. Telekomünikasyon altyapısının iletişim teknolojileri standartlarına uyumlu, yeni gelişmelere adapte olabilecek bir yapıda olması gerekir. Veri ağlarının güvenliğinin sağlanması da önemli bir konudur.

. Eğitim: Bilgi politikasının başarıya ulaşmasında en önemli etkenlerden biri olan eğitim, hem bilgi politikasının ve altyapısının gelişmesini sağlayacak personel hem de hizmetlerden yararlanacak toplum için sağlanmalıdır. Bilgi politikası ve altyapısının oluşumunda yer alan bütün kurum ve kuruluşlar süreç içerisinde bilgilerini güncellemek durumundadırlar. Aynı şekilde, kullanıcılara verilecek eğitimlerin de sürekli yenilenmesi bilgi toplumunun bilgi hizmetlerinden daha etkin şekilde yararlanmasını sağlayacaktır.

. Bütçe: Bilgi politikası altyapısının oluşumu ve hizmetlerin sunumu için gerekli ekonomik kaynakların nereden sağlanacağı konusu, politikaların oluşturulmasında temel sorun olmaktadır. Telekomünikasyon alanındaki yatırımlardan personelin istihdamına kadar bir çok alandaki yatırımlar için kaynak gerekmektedir. Bu konuda kamunun tek başına hareket etme olanağı ortadan kalktığından özel sektör yatırımlar, vergi düzenlemeleri ve yasalarla teşvik edilmektedir.

. Yasal düzenlemeler: Bilgi politikasının gittikçe karmaşıklaşan alanlarından biri yasal düzenleme ve yaptırımlardır. Geçmişte daha çok bilgi merkezlerinin oluşumu, düşünce özgürlüğü gibi alanlarla sınırlı olan düzenlemeler, günümüzde telif haklarından kişisel hakların korunmasına kadar pek çok alanı kapsayacak şekilde genişletilmekte, yeni arayışlar ve yaptırımlar gündeme gelmektedir.

Bilgi politikalarının amaç ve hedeflerinin çok boyutlu belirlenerek düzgün bir planlamasının yapılması, süreç içerisinde gelişmelerin ve yeniliklerin ışığında yeniden gözden geçirilmesi, bu alanda söz sahibi olan kurum, kuruluş ve kişilerin ve toplumun eğitimi, bilgi altyapısının toplumun geneline ulaştırılması ve uluslararası standartlara uygunluğu, yasal konularda gereken düzenlemelerin gerçekleştirilmesi bilgi politikasının başarıya ulaşması için son derece önemlidir.

4. Avrupa Birliği Genel Bilgileri

Avrupa Birliği'nin kuruluğu, Avrupa Kömür ve elik Topluluğu'nun (AKT) kurulmasına ilişkin Paris Anlaşması (1951) ile Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun (AET) ve EURATOM'un kurulmasına ilişkin Roma Anlaşması'nın (1957) imzalanarak altı kurucu üyenin biraraya gelmesiyle gerçekleşti. Kasım 1993 tarihinde yürürlüğe giren Maastrich Anlaşması, Avrupa Topluluğu'nun Avrupa Birliği adını aldığı anlaşmadır. Kurucu altı ülke olan Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda'dan sonra AB ye sayısı aşağıdaki genişleme süreçlerinden geçerek günümüzde 27'ye ulaştı:

- 1957 Belçika
- Fransa
- Almanya
- İtalya
- Lüksemburg
- Hollanda
- 1973 Danimarka
- İrlanda
- İngiltere
- 1981 Yunanistan
- 1986 Portekiz
- İspanya
- 1995 Avusturya
- Finlandiya
- İsveç
- 2004 Estonya,
- Kıbrıs
- Malta
- Macaristan
- Polonya
- Slovakya
- Letonya
- Litvanya
- ek Cumhuriyeti
- Slovenya
- 2007 Bulgaristan
- Romanya

1987 yılında üyelik başvurusunda bulunmuş olan Türkiye ise 3 Ekim 2005'te müzakere erve belgesinin kabul ile resmen müzakere sürecine başlamaya hak kazandı. Günümüzde Türkiye ile birlikte Makedonya ve Hırvatistan aday ülke konumundadır. Arnavutluk, Sırbistan-Karadağ, Bosna Hersek ve BM güvencesi altında korunan Kosova adaylık statüsü bekleyen ülkelerdir [2].

4.1 Demografik Yapı

Avrupa Birliği yirmi yedi ye ülkesinin toplam nüfusları Ocak 2009 itibarıyla 499.673.325'dir. Avrupa kıtasında yaşayan toplam nüfus ise yaklaşık

olarak 710 milyondur. Tablo-1'de grldğu gibi en kalabalık ülke 82 milyon nüfusla Almanya, en az nüfusa sahip ülke ise Malta'dır.

ÜLKE	NÜFUS (2008)
Belgium	10.666.866
Bulgaria	7.640.238
Czech Republic	10.381.130
Denmark	5.475.791
Germany	82.217.837
Estonia	1.340.935
Ireland	4.401.335
Greece	11.213.785
Spain	45.283.259
France	63.753.140
Italy	59.619.290
Cyprus	789.258
Latvia	2.270.894
Lithuania	3.366.357
Luxembourg	483.799
Hungary	10.045.401
Malta	410.290
Netherlands	16.405.399
Austria	8.331.930
Poland	38.115.641
Portugal	10.617.575
Romania	21.528.627
Slovenia	2.025.866
Slovakia	5.400.998
Finland	5.300.484
Sweden	9.182.927
United Kingdom	61.185.981

Tablo-1. Avrupa Birliği lke Nüfusları [16]

Euro kullanan 16 ülkede 2008 verilerine göre en kalabalık nüfus grubu %36,6 ile 25-49 yaş arası, daha sonrası grup %18,4 oranı ile 50-64 yaş arasındır. En az sayıyı ise 80 yaş üzeri grup oluşturmaktadır [16].

Toplumun %80'i şehirlerde yaşar. Avrupa Birliğinde 16 adet nüfusu 1 milyonu aşan kent vardır. En kalabalık kent Londra'dır, arkasından Paris, Milano ve Madrid gelmektedir.

Avrupa Birliği'nde konuşulan tüm dil ve lehçeler arasında yirmi  tanesi resmî statüye sahiptir. Bu diller: Almanca, Bulgarca, Çekçe, Danca, Estonca, Felemene, Fince, Fransızca, İngilizce, İrlandaca, İspanyolca, İsvee, İtalyanca, Lehçe, Letonca, Litvanca, Macarca, Maltaca, Portekizce, Rumence, Slovakça, Slovence ve Yunancadır. Yasama kararları gibi, birlikte ele alınan tüm konuların belgeleri birliğin her resmî diline çevrilir. Avrupa

Almanca, Avrupa Birliği'nde anadil olarak konuşulan en yaygın dildir. Almancayı, İngilizce, Fransızca ve İtalyanca izler. En çok bilinen yabancı dil nüfusun %51'inin konuşabildiği İngilizcedir. Nüfusun %56'sı anadillerinden başka bir dili konuşabilmektedir. Avrupa Birliği'nin resmî dillerinin çoğu Hint-Avrupa dil ailesine mensuptur. Yirmi üç resmî dilin yanı sıra, Avrupa Birliği içinde ortalama 50 milyon kişi tarafından yaklaşık 150 bölgesel dil ve azınlık dili konuşulmaktadır.

Hristiyanlık, Avrupa'da, doğal olarak da Avrupa Birliği içinde en yaygın dindir. Avrupa'da Hristiyanlık inancı Roma Katolik Kilisesi, Ortodoks Kilisesi (Güneydoğu Avrupa) ve çok çeşitli Protestan kiliseleri (Özellikle Kuzey Avrupa) arasında bölünmüştür. İslam ve Yahudilik gibi dinler de Avrupa Birliği içinde temsil edilen inançlardandır. 2002 yılı itibarıyla Avrupa'da 1 milyondan fazla Yahudi ile 16 milyon Müslüman olduğu sanılmaktadır [28].

4.2 Ekonomik Yapı

Avrupa Birliği ekonomi politikası kapsamında ticari engelleri azaltmak, ortak bir para birimini yerleştirmek, yaşam standartlarını yükseltmek konusunda çalışmalar yapmaktadır. Uluslararası alanda Avrupa'nın ticari, politik ve ekonomik gücünü artırmak başlıca amaçlarındandır. 2004 ve 2007 yılında birliğe katılan toplam 12 ülke, teknolojik ve ekonomik açıdan diğer 15 üye ülkeye göre daha dezavantajlı durumdadır. 1 Ocak 1999 tarihinde 11 Avrupa Birliği ülkesi ortak para birimi olarak euroyu kullanmaya başladılar. Ama İngiltere, İsveç ve Danimarka kendi para birimlerini kullanmaya devam ettiler. Son katılımcılardan da sadece Slovenya, Kıbrıs ve Malta euroyu benimsediler.

Avrupa Birliği ihracatı yılda 1.330.000.000.000 \$'dır. Başlıca ihraç ürünleri motorlu araçlar, makinalar, plastik, ilaç ve diğer kimyasal malzemeler, demir, çelik, metal, ahşap ve kağıt ürünleri, tekstil, et, balık, süt ürünleri, alkollü içeceklerdir. İhracatının %23,3'ünü ABD, %7,6'sını İsviçre, %5,2'sini Rusya'ya, %4,8'ini Çin'e yapmaktadır.

Avrupa Birliği, demir ve demir dışı metal üretimi ve işlenmesi, petrol, kömür, çimento, kimya, ilaçlar, havacılık, demiryolu ekipmanları, ticari ve binek taşıtlar, inşaat ekipmanları, endüstriyel cihazlar, gemi yapımı, elektrikli cihazlar, otomatik üretim sistemleri, elektronik ve telekomünikasyon cihazları, balıkçılık, yiyecek ve içecek üretimi, kağıt, tekstil ve turizm alanlarında dünyanın en büyük ve gelişmiş endüstriyel güçleri arasındadır. Gayri safi yurt içi hasılası 11.050 milyar dolardır. Enflasyon oranı %1,8'dir [24].

Bilgi teknolojileri harcamalarının Avrupa Birliği üyesi ülkeler ile Japonya ve ABD'de gayri safi milli hasıla içindeki oranları Şekil-1'de verilmektedir:

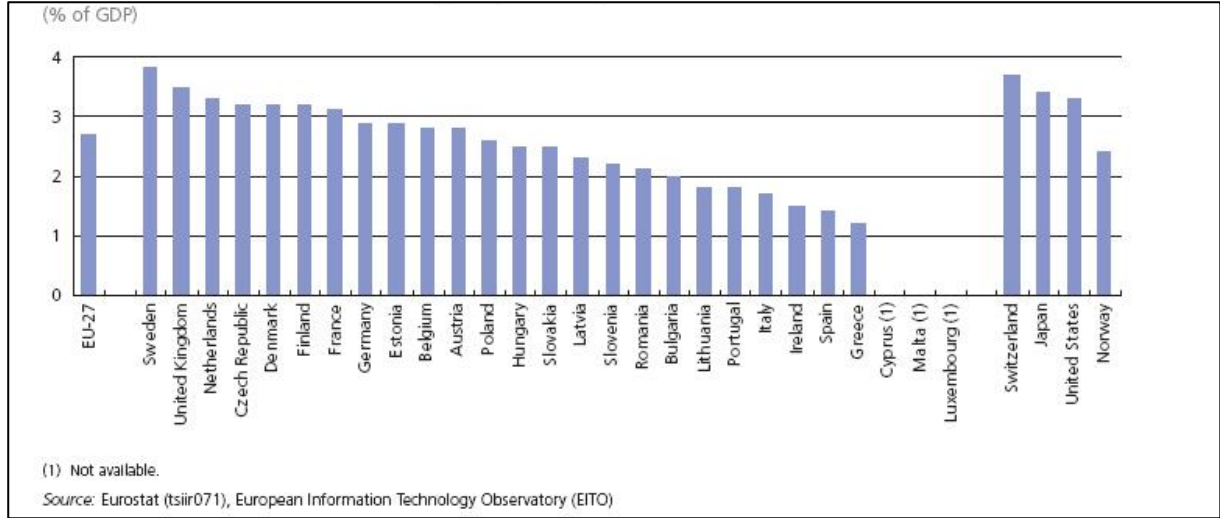
27 Avrupa Birliği ülkesinin büyüme hızı 2007 yılında %2,9 iken 2008 yılında %0,9 olmuştur. Euro kullanan ülkelerde 2008 Merkez Bankası faiz oranı %3 civarındadır, Şubat 2009 enflasyon oranı %1,2 iken Mart 2009'da tahmini rakam %0,6'dır [16].

İşsizlik oranı ise, euro kullanan ülkelerde 2008 için %7,6 olup 2009 Ocak ayında %8,2'ye yükselmiştir [15].

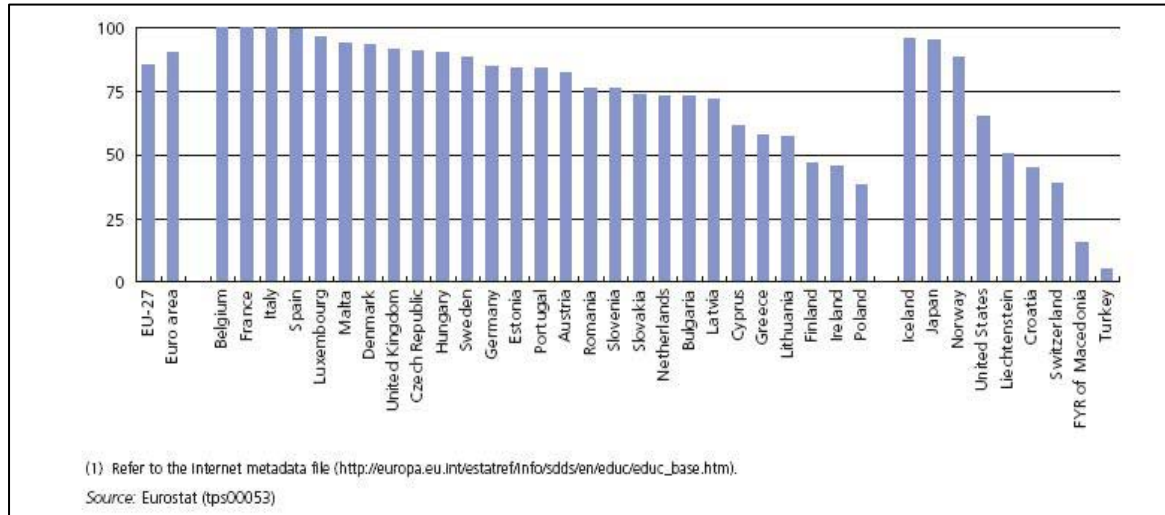
4.3 Eğitim Yapısı

Avrupa Birliği içinde eğitimle ilgili bilgiler eğitim bakanlıklarından alınarak Eurydice veritabanında değerlendirilmektedir. Ayrıca, Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) tarafından diğer konularda olduğu gibi eğitim ve öğretim alanında da veriler toplanmaktadır.

Avrupa'daki çocukların büyük bir çoğunluğu devam zorunluluğu olmamasına karşın 4 yaşında bir okul öncesi eğitim kurumuna kaydolurlar (Şekil-2). Okullar veya bu tür eğitim sağlayan diğer kurumlar her yerde bulunmaktadır, ancak kabul yaşı ülkeden ülkeye farklılık gösterir, bu nedenle katılım oranları da değişiklik göstermektedir. Bu seviyede çalışan eğitim personeli ilköğretim öğretmenleri ile aynı niteliklere sahiptir.

Şekil-1. Bilgisayar Teknolojisi harcamaları (2006) [17]

Şekil-2. 4 yaş eğitimi (2005) [17]

Çoğu ülkede ilköğretim 5 veya 6 yaşında başlar. Ortalama olarak, zorunlu eğitim süresi 9 veya 10 yıldır. Tam zamanlı zorunlu eğitim süresinin en fazla olduğu ülkeler; Macaristan (13 yıl), Hollanda (12 yıl) ve Kuzey İrlanda (12 yıl)dır.

Tüm ülkelerde ortaöğretim diploması veya dengi bir sertifikaya sahip olmak yükseköğretime devam edebilmek için asgari gerekliliktir. Birçok ülkede buna giriş sınavının geçilmesi, kişisel başarı raporunun verilmesi veya mülakata girilmesi gibi başka giriş işlemleri de eklenebilir. Avrupa Birliği üyesi 25 ülkede yaşları 20-24 arası olan nüfusun %75'i ortaöğretimi başarıyla tamamlamışlardır, Avrupa Birliğine üye 10 yeni ülkede bu oran %87 dir. Yükseköğretime yapılan kayıtlar öğrencilerin 20-24 yaşlarında olduğu dönemlerde doruk

noktasına ulaşmakta, ilgili ülkeye de bağlı olarak öğrenciler genelde 24-26 yaşlarında bu eğitimi tamamlamaktadırlar. İskandinav ülkelerinde ve Almanya'da öğrenci nüfusunun Avrupa'daki birçok yerden yaşca daha büyüktür, öğrencilerin yaklaşık %15'lik bir bölümü 30 yaş üzeridir. 2002 yılında Avrupa Birliğinde 16 milyonun üzerinde öğrenci yüksek öğrenime kayıtlıdır veya toplam öğrenci sayısının %15'inin üzerinde öğrenci yüksek öğretim sisteminde okumaktadır. Tablo-2'den görüleceği gibi en çok öğrenci sayısına sahip ülkeler İngiltere ve Almanya'dır.

	Total number of students in tertiary education (1 000)	of which, studying (%)						
		Humanities and arts	Social sciences, business and law	Science, math. and computing	Engineering, manuf. and construction	Agriculture and veterinary	Health and welfare	Services
EU-27	16 342	12.4	33.5	10.5	14.4	2.1	11.9	3.7
Euro area	8 924	13.1	32.1	11.3	15.9	2.3	12.6	3.5
Belgium	390	10.4	31.7	6.2	10.4	2.5	16.7	1.1
Bulgaria	238	8.4	42.3	5.4	21.2	2.3	6.0	6.9
Czech Republic	336	9.5	28.1	9.5	19.7	3.8	9.8	4.5
Denmark	232	15.0	29.8	8.2	10.3	1.4	22.0	2.0
Germany	2 269	15.7	27.5	15.0	15.7	1.4	14.7	2.5
Estonia	68	11.3	38.1	10.4	12.2	2.6	8.8	8.6
Ireland	186	16.9	21.8	12.3	10.3	1.3	11.5	4.2
Greece	647	11.6	31.9	15.7	16.5	5.9	6.9	5.0
Spain	1 809	10.5	32.2	12.2	17.6	2.3	10.9	5.4
France	:	:	:	:	:	:	:	:
Italy	2 015	15.7	36.7	7.7	15.9	2.3	12.5	2.5
Cyprus	20	8.7	43.9	12.8	5.0	0.1	4.7	13.8
Latvia	131	6.6	54.5	5.2	9.5	1.5	4.7	4.4
Lithuania	195	7.0	41.2	6.2	18.6	2.3	8.9	2.9
Luxembourg	:	:	:	:	:	:	:	:
Hungary	436	7.8	42.7	5.5	12.4	3.1	7.6	7.9
Malta	9	13.5	41.6	5.9	7.8	0.8	14.5	0.2
Netherlands	565	7.9	39.8	7.6	7.9	1.6	15.8	3.0
Austria	244	13.7	35.9	12.0	12.1	1.5	9.4	2.0
Poland	2 118	8.5	39.9	8.3	11.7	2.1	3.9	6.5
Portugal	381	8.6	31.4	7.6	21.8	2.0	14.5	5.5
Romania	739	10.6	47.1	4.7	20.3	3.0	6.3	3.1
Slovenia	112	7.6	43.8	5.4	15.8	3.2	7.2	7.9
Slovakia	181	5.7	27.5	9.1	17.4	3.2	14.0	6.8
Finland	306	14.5	22.3	11.6	26.4	2.3	12.9	4.7
Sweden	427	12.9	26.5	9.5	16.4	0.8	16.9	1.7
United Kingdom	2 288	16.7	26.9	14.2	8.1	0.9	18.5	0.6
Croatia	135	9.3	37.4	7.6	16.3	3.6	7.5	13.5
FYR of Macedonia	49	10.9	32.8	7.4	18.1	4.0	9.0	4.5
Turkey	2 106	4.8	17.8	7.5	13.9	2.7	5.4	3.1
Iceland	15	14.3	35.5	8.7	6.7	0.6	12.6	1.8
Liechtenstein	1	5.3	69.1	0.0	25.6	0.0	0.0	0.0
Norway	214	11.5	32.2	9.4	6.9	0.9	19.0	3.8
Switzerland	200	12.7	37.8	11.1	13.2	1.4	9.8	3.6
Japan	4 038	16.2	28.7	2.9	16.6	2.2	11.9	6.8
United States	17 272	10.6	27.3	8.9	6.7	0.6	13.9	5.1

(1) Refer to the Internet metadata file (http://europa.eu.int/estatref/infosdd/en/educ/educ_base.html).

Source: Eurostat (tps00062 and educ_enr15)

Tablo-2. Yüksek öğrenimdeki öğrenciler (2005) [17]

Yüksek öğrenimde kamu sektörü özel sektörün önündedir. 27 üye ülkede, öğrencilerin %72'si kamuya ait yüksek öğrenim kurumlarında öğrenim görmektedir.

Bütçe kısıtlamalarına ve % 8 ile % 17 aralığında değişen tahsis olunan kaynakların bazı ülkelerde diğer ülkelere göre iki misli olmasına rağmen, eğitim bütün ülkelerde kamu harcamalarının önemli bir kalemini oluşturmaya devam etmektedir. En yüksek oranda eğitim harcaması yapılan ülkeler Malta ve Hollanda ile birlikte üç İskandinav ülkesidir.

Okulların bazılarının kendi okuma materyalleri yanı sıra kendi kütüphaneleri ve/veya okuma alanları bulunmakta ve hatta bazı okullar bilgisayar imkanlarını ve ek olarak İnternet erişimlerini çok yaygınlaştırmış olabilmektedir. Henüz hem ülkeler arasında, hem de ülkelerin içinde büyük farklılıklar bulunmaktadır.

2001'de Avrupa'daki ülkelerin büyük bir çoğunluğunda eğitime yapılan toplam kamu

harcamaları, toplam kamu harcamalarının ortalama olarak %10'undan fazlasını oluşturmaktadır. En yüksek oran, %15'in üzerinde olan Danimarka, Güney Kıbrıs, Letonya, Litvanya ve Norveç'tedir. Az sayıda ülkede (Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, Slovakya ve Romanya) daha düşük olup %8 civarındadır. Bütün Avrupa ülkelerinde, orta eğitime yapılan toplam kamu harcamaları GSYİH'dan, diğer eğitim seviyelerine yapılan harcamalardan daha fazla pay almaktadır [18].

5. Avrupa Birliği Bilgi Politikası

Avrupa Birliği, çalışmalarını çeşitli alanlarda belirlediği politikalar, çerçeve programlar ve eylem planları aracılığıyla yürütmektedir. Bu alanlardan bazıları; tarım, kültür, enerji, genişleme, savunma, eğitim, çevre, insan hakları, dış ticaret, halk sağlığı, araştırma ve inovasyon, ulaşım, bilgi toplumdur [12].

Bilgi politikası alanında, Avrupa Birliği yeni mevzuat oluşturulmasının yanı sıra ülkeler arası

koordinasyonun güçlendirilmesi ve ortak hedeflerin belirlenmesi konularında da çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalar iki farklı kapsamda değerlendirilebilir:

1. Ulusal açıdan : Her Avrupa ülkesi okullar ve kamusal hizmetler sistemlerinin nasıl çalışacağına öncelikli olarak kendisi karar verir. Ayrıca, ülkeler ortak amaçlar konusunda da birlikte çalışırlar ve bilgi alışverişinde bulunurlar. Bu, “açık koordinasyon sistemi” olarak adlandırılır. Bölgesel ve yerel yetkililer ülkelerdeki faaliyetlerden sorumludur.

2. Avrupa Birliği açısından: Avrupa Birliği mevzuatının bir kısmı yeni teknolojileri gözönünde bulunduracak şekilde adapte edilmiştir. Birlik bütçesi az gelişmiş bölgelerin gelişmesi, araştırma, eğitim gibi alanları parasal olarak desteklemektedir. Bu paranın bir kısmı Internet kullanımını teşvik etmek için kullanılmaktadır [14].

5.1 Bilgi kaynakları

Avrupa Birliği bilgi politikaları içinde kütüphane ve bilgi merkezlerinin yeri daima önemli olmuştur. Avrupa Parlamentosu'nun 1984 yılında aldığı “Avrupa Kütüphanesi” oluşturulması hakkındaki kararı ile başlayan çalışmalar, Avrupa Konseyi'nin 1985'de kütüphanelerin veri işleme konusundaki işbirliği yapması kararı ile devam etmiştir. 1990 yılında ise Avrupa Komisyonu tarafından Kütüphaneler İçin Telematik Uygulamalar Programı başlatılmıştır.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin milli kütüphanelerinin oluşturduğu “Avrupa Kütüphanesi” projesi, 48 milli kütüphanede bulunan bilgi kaynaklarına tek bir arayüzden 28 dilde erişime imkan tanımak amacıyla oluşturulmuştur. Bu proje CENL (Avrupa Milli Kütüphane Başkanları Konferansı) organizasyonunca yürütülmektedir. Türkiye milli kütüphanesi bu projeye entegrasyonun geliştirilmesiyle ilgili çalışmalarını devam ettirmektedir. Şubat 2009'dan itibaren Türkçe olarak Avrupa Kütüphanelerindeki bilgi kaynaklarına tek ara yüzden erişilebilmektedir [3].

Fransa'nın öncülük ettiği “Europeana Projesi” ise Fransa'nın Google'ın milyonlarca kitabı sanal ortama aktarma çabasından ve böylece Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya kültürüne egemen olması olasılığından kaygı duyması ile başlamıştır. Europeana dijital kütüphanesinde ilk elde yer alacak kültürel malzemelerin yaklaşık yarısı Fransa kaynaklıdır. Ancak, Almanya ve Polonya gibi

ülkelerin de, kendi kültürel varlıklarını sanal ortama taşıma konusunda daha fazla çaba ve para harcaması beklenilerek, 2010 yılına kadar, bu kütüphanede 10 milyon kalem malzeme toplanması amaçlanmaktadır. Almanya'da dijital belgelere sahip her dört müzeden biri bunu internette kullanıma açmakta, Polonya'da bu oran yüzde 1'e düşmektedir. Avrupa Birliği Komisyonu, proje kapsamında özellikle Finlandiya, Litvanya ve Slovakya ve Slovenya'nın çabalarını övgüye değer bulmaktadır [11].

Bu alandaki diğer projeler, “IST Programı” tarafından finanse edilen sayısal kütüphane projeleri, Sayısal Kütüphaneler Mükemmeliyet Ağı (DELOS, Network of Excellence on Digital Libraries) web sitesinde izlenmektedir. DELOS sayısal kütüphaneler konusunda Avrupa'da araştırma yapanlara açık forumlar halinde örgütlenmiş bir ağ olup, konulu atölyeler, konferanslar, yaz okulları, araştırma değişim programları, eğitim programları alanlarında etkinlik göstermektedir. MACS (Multilingual Access to Subject) projesi ise , hedefi indeksler arasında denklik kurmak olan bir projedir, bu projeye dört kütüphane katılmıştır [1].

1990-1994 yılları arasında devam eden III. Çerçeve Programı altında yer alan “Kütüphaneler İçin Telematik Uygulamalar Programı”nda kütüphane hizmetleri ve ağları alanında araştırma, kütüphane sistemlerinin standardizasyonu, bibliyografyaların bilgisayar ortamına aktarılması, teknoloji tabanlı kütüphane ürünleri ve araçları konularında çalışmalar yapılmıştır. 1994-1998 yılları arasında sürdürülen IV. Çerçeve Programı, toplumsal ve kültürel yaşamı desteklemek üzere modern bir kütüphaneler alt yapısı kurma bakış açısıyla hareket ederek ağ temelli kütüphane içi sistemler, kütüphaneler arası işbirliği ve ağ üzerinden erişilebilen kütüphane hizmetleri alanlarında yoğunlaşmıştır. Daha sonraki çerçeve programlarda ise, kütüphaneler için ayrı bir tematik alan yoktur, kütüphanelerle ilgili çalışmalar diğer alanların içinde yer almaktadır. Bilgi toplumu teknolojileri programı kütüphanelerle ilgili olarak çoklu ortam içerik ve araçları, etkileşimli yayıncılık, kültürel mirasın sayısallaştırılması, yaşam boyu öğrenme ve bilgiye erişim konularını içermektedir [4].

27 ülkede, yayıncılık sektöründe %42 ile gazeteler öndedir. Yayımlanan dergilerin oranı %33 iken, kitaplar %25'lik bir orana sahiptir. Teknik reproduksiyonlar bu rakamlara dahil edilmemiştir. Çoğu Kuzey Avrupa ülkesinde, Almanya ve Avusturya'da gazete yayıncılığı %50'nin üzerindedir. 2000 yılına kadar, gazete yayıncılık

sektörünün yıllık üretim indeksi tüketici eşya indeksinden daha büyüktü. 2000-2001 yıllarından sonra tüm yayıncılık dalları göstergeleri düşme eğilimine girerken tüketici eşya göstergeleri yükselmeye devam etti. Bu değişikliğin nedeni tüketici alışkanlıklarının değişmesiyle ilgili olduğu kadar Internet kullanımının yaygınlaşması ve giderek çoğalan enformasyon ve yayınlara çevrim içi erişimin uygun hale gelmesidir [5].

5.2 Bilgi altyapısı

Avrupa Birliği Avrupa telekomünikasyon pazarındaki liberalleştirilmesini 1998'de tamamlamıştır ve telekomünikasyon ve mobil iletişim için düzenleme çerçevesinin uyumlaştırılması çalışmalarını sürdürmektedir. Kişisel veri ve ağ güvenliğinin korunması ve kanuna aykırı işlemlerle mücadele konularında da çalışmaktadır.

Mobil telefonlar, Internet, yüksek hızlı sayısal sistemler okul, ev ve iş ortamında bilgiye erişim konusunda bir devrim yaratmışlardır. Artık herhangi bir anda, herhangi bir yerden iletişim sağlamak mümkün olmaktadır. Bireyler ve iş dünyası için daha kaliteli ve güvenilir hizmet seçenekleri artmaktadır. Mobil telefon ve Internet'e olan talep gittikçe büyümektedir. Avrupa Birliği'nde okulların %96'sı çevrimiçidir, bunların %67'lik oranı yüksek hızlı geniş bantlı bağlantılardır. Nüfusun yarısından fazlası sürekli Internet kullanıcısıdır [21].

2005 eylem planı geniş bantlı hizmetler yani ses, veri ve video sinyallerinin sabit veya mobil ağlar üzerinden yüksek hızlı iletilmesinin artırılması üzerine yoğunlaşmıştır. Şekil-3, evlerden yapılan Internet bağlantılarını göstermektedir. Bu ağlar, sabit-kablosuz, fiber optik ve uydu hatları ve aynı zamanda üçüncü nesil mobil telefonları içermektedir. 2002'den sonra ADSL ve kablo modem ağları da uygun hale gelmiştir. ADSL ile

veri sıkıştırma tekniği ile mevcut telefon hatları üzerinden sayısal geniş bant hizmetlerini vermektedir [14]. Geniş bant hizmetlerinin artışına ilişkin bilgiler Şekil-4'te görülmektedir.

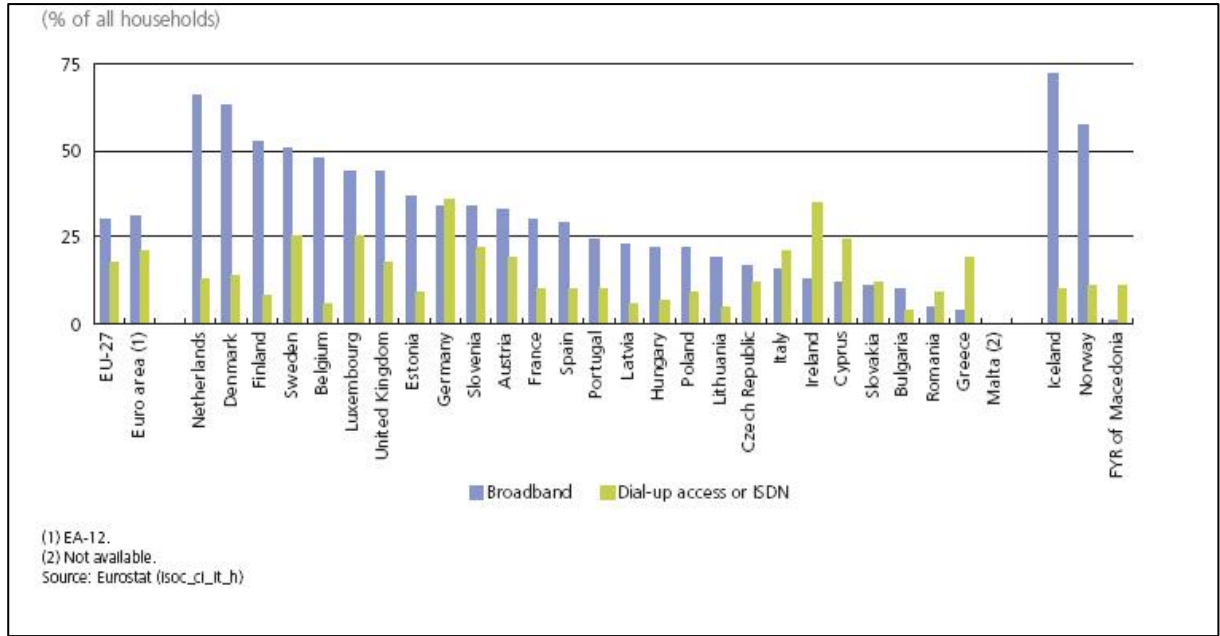
Bilgisayarlar ve veri iletişim ağları iş ve günlük yaşamda daha çok yer aldıkça bilgi güvenliği de daha önemli hale gelmektedir. Bu yüzden güvenli ağlar ve bilgi sistemleri e-iş için temel öncelik ve kişisellik için ön şart haline gelmiştir. Bu sorunun üstesinden gelmek için Avrupa Birliği ağ güvenliği, siber suçlar ve elektronik iletişim konusunda veri koruması üzerine ayrıntılı bir strateji geliştirmektedir [14].

5.3 Bilgi politikası

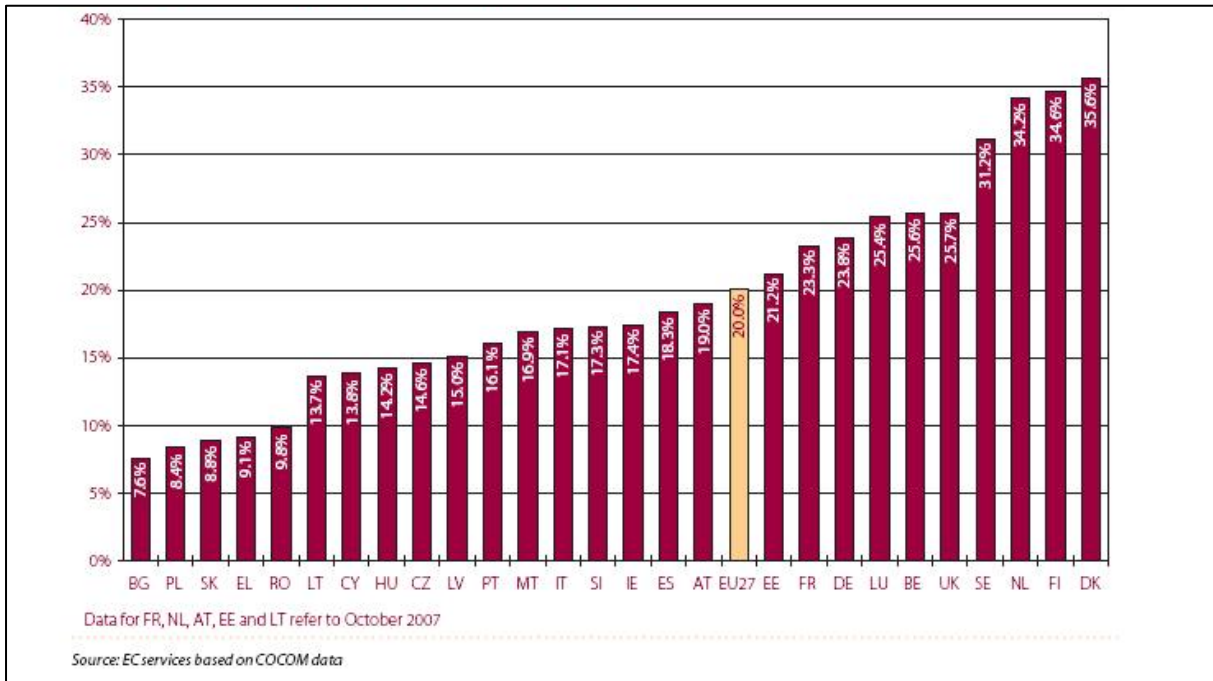
Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler dünya ülkelerinin ekonomik yapılarını da etkilemiş, "sayısal devrim" olarak nitelenen yeniliklerden yararlanan kuruluşların iş yapış şekilleri de değişmiştir. Teknolojik gelişme açısından ileri ülkelerde ekonomik faaliyetlerin büyük bir bölümünü bilgi yoğun faaliyetlerin oluşturduğu bir değişim süreci yaşanmaktadır. 1990'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri ekonomisi bu gelişmelerin avantajları sayesinde çok büyük gelişmeler gerçekleştirmiş ve daha rekabetçi olmuştur.

eAvrupa

Avrupa Birliği teknolojik gelişmelerden yararlanmayı ve gittikçe daha hızlı değişen dünyada daha rekabetçi konuma gelebilmeyi amaçlamaktadır. Avrupa Konseyinin 10-11 Aralık 1999 tarihinde Helsinki'de düzenlenen toplantısında, Avrupa'nın yeni ekonominin sağladığı fırsatlardan en iyi şekilde faydalanabilmesi için, Avrupa Komisyonunca başlatılan ve Avrupa'yı herkes için gerçek bilgi toplumuna dönüştürmeyi hedefleyen e-Avrupa Girişimi kabul edilmiştir. Bu toplantı sırasında Avrupa Komisyonu, Konseyle işbirliği içerisinde bir e-Avrupa Eylem Planı hazırlığına girişmek,

Şekil-3. Evden Internet bağlantıları (2006) [17]

Şekil-4. Geniş bant bağlantıları (2008) [19]

Mart 2000'de Lizbon'da düzenlenecek Konsey Toplantısına bir ilerleme raporu sunmak ve Haziran 2000'de eylem planı hazırlıklarını bitirmekle görevlendirilmiştir.

e-Avrupa Girişiminin 10 temel amacı;

- Ucuz Internet erişimi
  - Avrupa'daki genç nüfusun sayısal çağa hazırlanması
  - e-Ticareti hızlandırmak
  - Araştırmacılar ve öğrenciler için hızlı internet
  - Güvenli elektronik erişim için akıllı kartlar
  - Yüksek teknoloji üreten/kullanan KOBİ'ler için risk sermayesi
  - Özürlüler için e-Katılım
  - Çevrimiçi sağlık hizmetleri
  - Akıllı ulaşım
  - Çevrimiçi devlet hizmetleri;
- olarak belirlenmiştir.

Avrupa'daki genç nüfusun sayısal çağa hazırlanması ile ilgili hedefler şunlardır:

2001 sonunda; bütün okullar Internet'e bağlanmalı,

Web tabanlı bilgi ve eğitim kaynakları tüm öğretmen ve öğrenciler için uygun olmalı,

Halka açık yerlerde, Internet ve multimedya kaynaklarına erişim tüm gençlere açık olmalı,

2002 sonunda; bütün öğretmenler Internet ve multimedya kaynaklarına konusunda donanımlı hale gelmeli,

Bütün öğrenciler sınıflarında yüksek hızlı Internet ve multimedya kaynaklarına erişimli olmalı,

2003 sonunda; bütün öğrenciler okulu bitirdiklerinde sayısal okuryazar olmalılar [13].

1999 yılında Avrupa Komisyonu, eAvrupa girişimini Avrupa Birliği üyesi ve aday ülkelerde başlatmıştır. Amaç, Internet aracılığıyla tüm vatandaşların bilgi, eğitim, öğretim, devlet hizmetleri, finans, sağlık, kültür, ve eğlence alanlarında yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini yaygın olarak kullanabilmelerini sağlamak ve yaşam kalitelerini artırmaktır. Avrupa kültürünü ve çeşitliliğini korumak, herkesin bu hizmetlere kendi dilinde erişmelerini sağlamak hedeflenmiştir [14].

Bir sonraki Konsey toplantısı 23-24 Mart 2000 tarihlerinde Lizbon'da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantı sırasında, Helsinki'de öngörüldüğü gibi, Komisyon tarafından Konseye bir ilerleme raporu sunulmuştur. Aynı toplantı sırasında ayrıca, e-Avrupa Girişimini destekleyen ve Avrupa'nın gelecek 10 yılda "daha çok ve daha iyi istihdam ve kapsamlı bir sosyal uyum aracılığıyla sürdürülebilir ekonomik büyüme becerisine sahip, dünyadaki en rekabetçi ve dinamik bilgi tabanlı ekonomisi" haline dönüşmesini hedefleyen Lizbon Stratejisi ortaya konmuştur.

Lizbon Zirvesi'nde Avrupa ekonomik yapısının daha fazla sayısallaşması gerektiği vurgulanarak yeni hedefler belirlenmiştir:

. İş dünyası ve vatandaşlar ucuz ve kaliteli bir iletişim alt yapısına ve çok çeşitli hizmetlere ulaşabilmelidir,

. Her vatandaş yeni bilgi toplumunda yaşayabilmek ve çalışabilmek için gereken becerilerle donatılmalıdır.

. Avrupa sosyal modelinin temel bileşeni olarak 'yaşam boyu öğrenme'ye en yüksek öncelik verilmelidir [14].

eAvrupa 2002

Komisyon tarafından e-Avrupa Eylem Planı hazırlıkları devam etmiş ve 19-20 Haziran 2000 tarihlerinde Fieria'da yapılan Konsey toplantısında Lizbon Stratejisi ve e-Avrupa Girişimi çerçevesinde hazırlanan "e-Avrupa 2002 Eylem Planı" kabul edilmiştir [8].

64 hedefden oluşan ve 2002 sonuna kadar tamamlanması öngörülen e-Avrupa 2002 Eylem Planının temel başlıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Daha ucuz, daha hızlı, daha güvenli internet
  - a) Daha ucuz ve daha hızlı internet erişimi
  - b) Araştırmacılar ve öğrenciler için daha hızlı internet
  - c) Güvenli ağlar ve akıllı kartlar
2. İnsan kaynağına yatırım
  - a) Avrupa gençliğinin sayısal çağa hazırlanması
  - b) Bilgi tabanlı ekonomide iş gücü
  - c) Bilgi tabanlı ekonomiye herkesin katılımı

3. İnternet kullanımının teşvik edilmesi

- e-Ticaretin hızlandırılması
- Elektronik devlet: Kamu hizmetlerine elektronik erişim
- Çevrimiçi sağlık
- Küresel ağlar için Avrupa sayısal içeriği
- Akıllı ulaşım sistemleri

[9].

Bu eylem planının amacı, Lizbon'da öngörülmesi olan hedeflere ulaşılmasını sağlamak için gerekli eylemleri tanımlamaktır. Plan, e-Avrupa Girişiminde tanımlanan 10 temel amacın, Lizbon Avrupa Konseyi Kararları ile Avrupa Parlamentosu ve üye ülkelerden gelen görüşler ışığında revize edilmesiyle ortaya çıkmıştır.

e-Avrupa 2002 Eylem Planının performansı 2000, 2001 ve 2002 yıllarında ölçülmüş ve 2002 yılı sonunda bir e-Avrupa Değerlendirme Raporu yayınlanmıştır. e-Avrupa 2002 Eylem Planı, Haziran 2002'de Eylem Planında yer alan hedeflerin çok büyük bir kısmının başarıyla gerçekleştirilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu kapsamda; hemen hemen tüm iş dünyası ve okullar internet erişimine kavuşmuş, internet erişimine sahip hane halkı sayısı üç katına çıkarılmış ve Avrupa dünyadaki en hızlı araştırma ağına sahip olmuştur. Fakat, internet kullanımı, erişim kadar hızlı bir gelişme gösterememiştir. Bu nedenle yeni politikalar, internet kullanımının yüksek kaliteli alt yapı, çekici hizmetler ve uygulamalar ile kurumsal yapıların değiştirilmesiyle artırılmasına yönelmiştir. Bu politikaların sonucu olarak e-Avrupa 2005 Girişimi ortaya çıkmıştır [9].

AB üyesi ülkeler'de yaşanan bu gelişmeler, Birliğe aday ülkeleri de etkilemiştir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu aday ülkeler de, 15 AB ülkesi tarafından Lizbon'da ortaya konulan stratejik hedefi benimsemiş ve e-Avrupa+ Girişimini başlatmışlardır. Hazırlanan Eylem Planı Haziran 2001'de Göteborg'da yapılan Avrupa Konseyi toplantısında kabul edilmiştir. e-Avrupa+ adı verilen bu girişim, e-Avrupa'nın öncelikli amaçlarını ve hedeflerini yansıtmakta ve aday ülkelerin ekonomilerinin yenilenmesinin ve modernizasyonunun hızlandırılmasını, kurumsallıklarının ve yeteneklerinin artırılmasının desteklenmesini, genel rekabet güçlerini geliştirmeyi amaçlamakta, bu yönde aday ülkelerin özel durumlarını gözönüne alan eylemler sunmaktadır.

eAvrupa 2005

e-Avrupa 2005 Eylem Planının temel hedefleri şunlardır:

- e-Devlet, e-Eğitim ve e-Sağlık başta olmak üzere modern çevrimiçi hizmetlerin sunumu
- Dinamik e-İş ortamının yaratılması
- Rekabetçi fiyatlarla yaygın geniş bant erişimi
- Güvenli bilgi alt yapısı

Bu hedefler çerçevesinde, bir yandan talep kısmında kamu hizmetleri ve e-İş'i de içerecek şekilde hizmetler, uygulamalar ve içeriğin, diğer taraftan arz kısmında bu çalışmaların sunulacağı güvenli geniş bant iletişim alt yapısının geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

e-Avrupa 2005, katılımcılığın ve fırsat eşitliğinin geliştirilmesini hedefleyerek insan kaynağına odaklanan bir yaklaşım benimsemektedir. Hizmetlerin farklı kanallardan sunumu bu yaklaşımın başarılmasında önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, eAvrupa 2002'de İnternet bağlantısının artırılması hedefi ortaya konurken, eAvrupa 2005'te bu altyapının ekonomik aktivitelere dönüşümü hedeflenmektedir. Bu nedenle katma değer yaratabilecek kamu politikaları ve iş dünyası için uygun ortamların yaratılmasına önem verilmektedir. Birliğe yeni ülkelerin katılımı da göz önünde bulundurularak, e-Avrupa 2005 Eylem Planının güncellenmesi gündeme gelmiş, yapılan çalışmalar sonucunda, Mayıs 2004'de güncellenmiş Eylem Planı yayımlanmıştır [10].

i2010

Avrupa Birliği, eAvrupa 2005 Eylem Planının tamamlanmasının ardından 2000 yılında Lizbon Stratejisinde ortaya koyduğu politikaları da gözden geçirerek "i2010: Büyüme ve İstihdam için Avrupa Bilgi Toplumu" stratejisini kabul etmiştir. Strateji, üç "i" politika önceliğine dayanmaktadır (Information space, Innovation and Investment, Inclusion):

. Tek Avrupa Bilgi Alanı : Avrupa Birliği içinde bilgi toplumu ve medya hizmetlerinde açık ve rekabetçi tek pazarın oluşturulmasıdır. Komisyon tarafından teknolojik dönüşümün politika dönüşümüyle desteklenmesi için 2005 yılında etkin bir spektrum yönetimi politikası geliştirilmesi, 2005 yılı sonunda görsel-işitsel medya hizmetlerine

ilişkin kuralların gözden geçirilmesi, 2006 yılında elektronik haberleşmeye ilişkin düzenleyici çerçevenin güncellenmesi, 2006 yılında güvenli bir bilgi toplumu için strateji geliştirilmesi ve 2006-2007 döneminde etkili ve birlikte çalışabilir sayısal haklar yönetimine ilişkin kapsamlı bir yaklaşım geliştirilmesi amaçlanmıştır.

. Yenilikçilik ve Araştırma Yatırımı : Bilgi ve iletişim teknolojileri araştırma yatırımlarının yüzde 80 oranında artırılması ve Avrupa Birliği'nde gelen rakipleri ile arasındaki farkın kapatılarak araştırma ve inovasyonda yüksek performans sağlanması amaçlanmıştır

. Kapsayıcı Avrupa bilgi toplumu : Kapsayıcı, daha kaliteli kamu hizmeti sunan ve yaşam kalitesini artıran bir bilgi toplumu hedeflenerek tüm kesimlerin bilgi toplumunun sunduğu olanaklardan yararlanmasını sağlamaya dönük eylemlerin hayata geçirilmesi amaçlanmıştır [19].

2005,2006,2007 yılları İnternet kullanımına ilişkin bir değerlendirme Şekil-5'da verilmiştir:

Avrupa Komisyonu'nun Mart 2009 tarihinde hazırladığı raporda, bilgi ve iletişim teknolojilerinin günümüzün toplumu ve ekonomisinde yaşamsal önemi olduğu, özellikle engelliler ve yaşlılar için olmak üzere insanların kişisel bağımsızlık ve yaşam kalitesini artırdığı, uzaktan erişim olanaklarının yaygınlaştırılması gerektiği vurgulanarak Avrupa'da yaşayan pek çok insanın yetersiz erişilebilirlik koşullarından ötürü bilgi ve iletişim teknolojilerini sınırlı kullandıkları ya da kullanamadıkları belirtilmektedir.

Söz konusu raporda, iletişim teknolojileri alanında ürün ve hizmetlerin belirli standartlarla uyumlu olmasının önemi, engelliler, yaşlılar, merkezden uzak yerlerde yaşayanlar, ekonomik ya da eğitim açısından dezavantajlı durumda olanlar da dahil olmak üzere herkesin kamu yönetim kuruluşları tarafından sağlanan hizmetlere erişilebilirliğinin sağlanması, Avrupa'da e-erişilebilirlik için değerlendirme ve gözlemlerin devam ettirilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

Ayrıca, tüm üye devletlerde AB programları aracılığıyla e-erişilebilirlik için sağlanan finansal desteğin devam ettirilmesine, web erişilebilirliğinin

artırılmasına, kamu hizmetlerine çok kanallı erişimin desteklenmesine ve kamu bilgisine ücretsiz erişime, bu alandaki tüm paydaşlar arasında diyalogun artırılmasına, bilgi ve iletişim teknolojileri destekli eğitim materyal ve yöntemlerine erişilebilirlik ve kullanılabilirliğin artırılmasına, eğitim, ulaşım, bankacılık, sağlık gibi çevrim içi hizmetlerin kullanımının teşvik edilmesine karar verilmiştir [26].

Avrupa Birliği'nde, çevrim içi erişilebilen hizmetlere ilişkin oranlar Şekil-6'dedir.

i2010 faaliyetleri için yapılan değerlendirmede, üye ülkelerin bilgi toplumu alanındaki gelişme göstergelerinin Avrupa Birliği ortalamalarının altında veya üstünde olduğu belirtilerek ülkeler üç grupta toplanmıştır (Şekil-7):

1. En ileri ülkeler: Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Hollanda, Norveç, İsveç, Avusturya, Belçika, Almanya, Luksemburg ve İngiltere.

2. En az gelişmiş ülkeler: Bulgaristan, Kıbrıs, Yunanistan, Polonya ve Romanya. Bu ülkeler için göstergelerin %75'ten fazlası Avrupa Birliği ortalamasının altındadır.

3. Ortalamanın altında ve üstünde kalan diğer ülkeler [20].

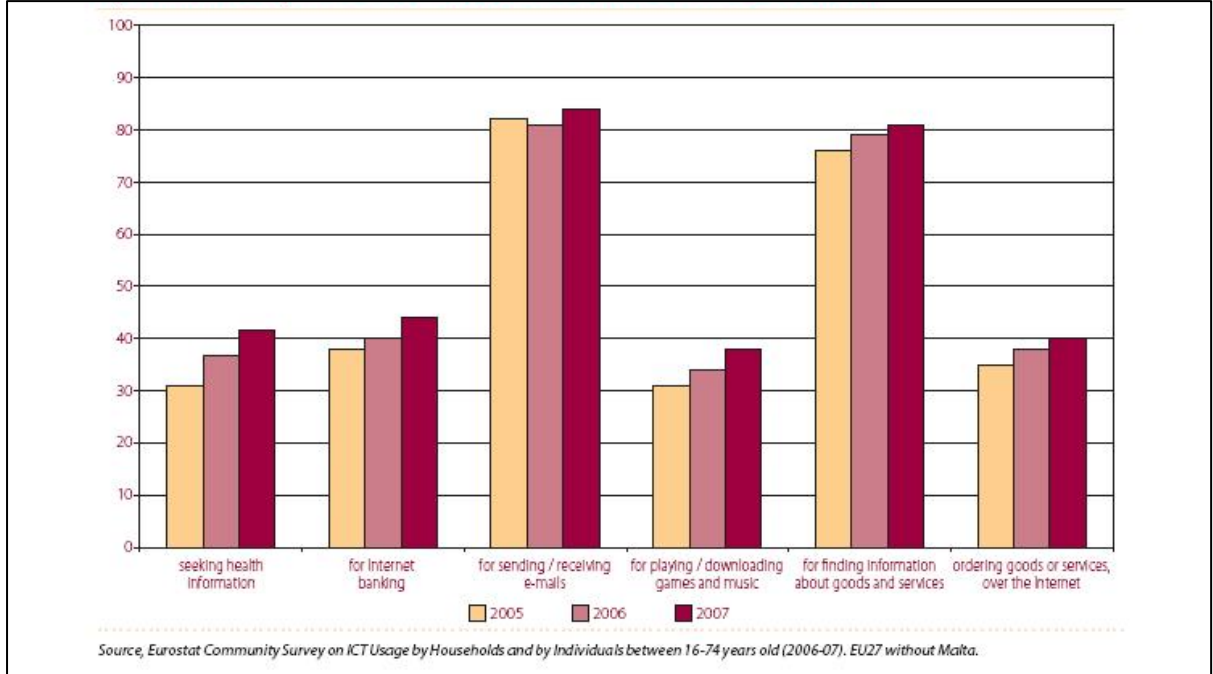
Sonuç

Altı ülke tarafından kurulan Avrupa Birliği'nin üye sayısı genişleme süreçlerinden sonra 2007 yılında 27 ülkeye ulaşmıştır. Ekonomik, sosyal ve politik açılardan gittikçe daha hızlı değişen günümüz dünyasında bütün ülkeler için her konuda belirli politikaların oluşturulmasının önemi de artmaktadır. Avrupa Birliği'nin genişleme ve gücünü artırma hedeflerini gerçekleştirebilmesi için bilgi politikalarının düzenlenmesi ve uygulanması son derece önemlidir.

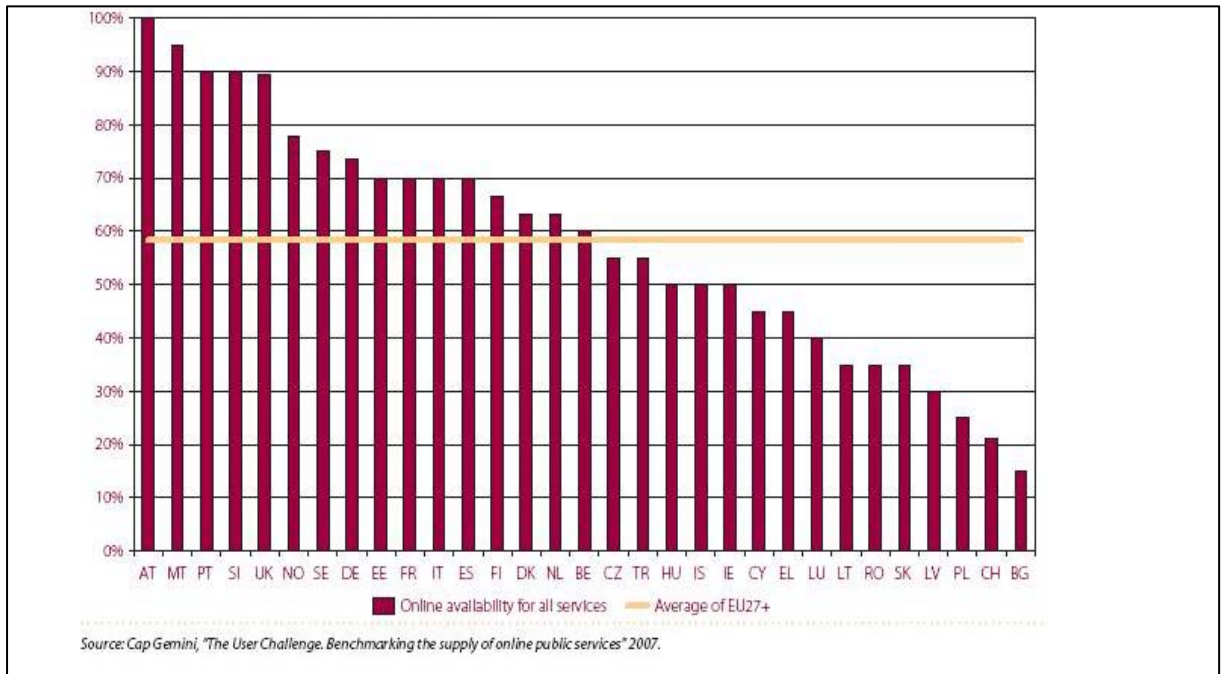
Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak Avrupa Birliği kurumları tarafından eylem planları oluşturulmuş ve yerine getirilmeleri izlenmiştir. Belirli aralıklarla yapılan toplantılarda çalışmalar gözden geçirilerek hedefler belirlenmekte, bilgi politikaları yazılı hale getirilmektedir.

Son çalışmalarda ülkeler arasındaki farklılıkların azaltılması, sayısal bölünmenin etkisinin en aza indirilmesi, elektronik ortamda sağlanan kamu hizmetlerinin yaygınlaştırılması, yaşam kalitesinin artırılarak bilgi toplumunun sağladığı olanaklardan

herkesin yararlanabilmesi, araştırma ve yenilikçilik yatırımlarının artırılması, bilgi toplumu hizmetlerinde tek pazarın oluşturulması konularına öncelik verilmiştir.

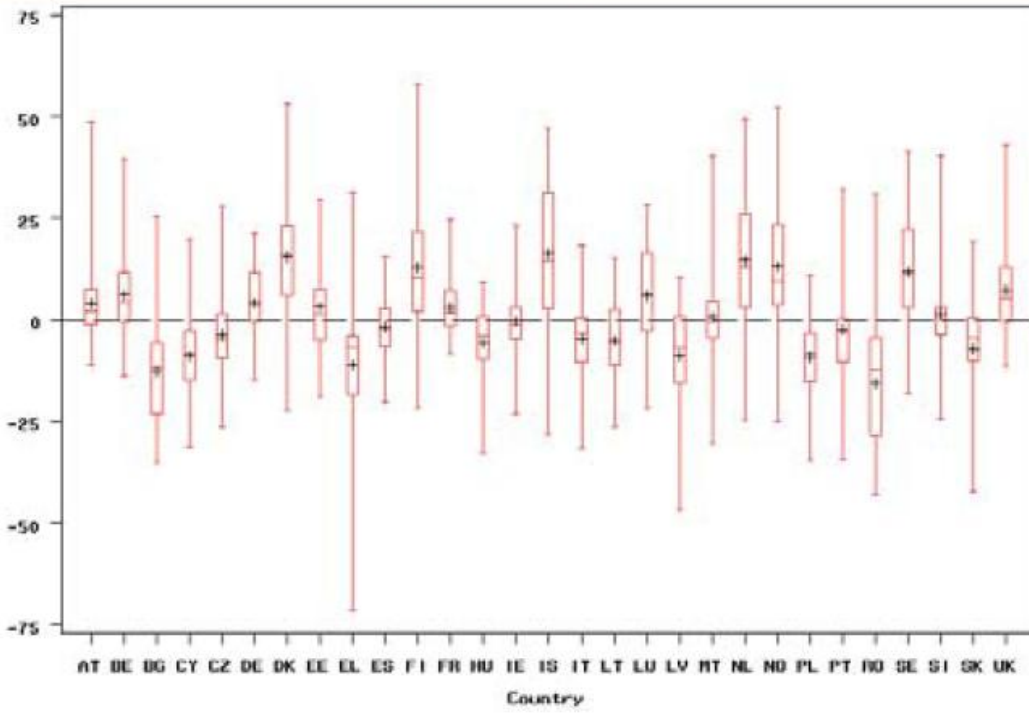

Şekil-5 İnternet kullanımı (2007) [20]

Şekil-6. Çevrim içi erişilebilen hizmetler(2007) [20]

Table 1: **All Indicators: differences with respect to EU average**

Şekil-7. İnternet kullanımı [20]

Kaynakça

[1] AB ve Kütüphaneler (2009). 22 Nisan 2009 tarihinde TOBB ETÜ web sitesinden erişildi: http://selma.etu.edu.tr/AB_ve_kutuphaneler.html

[2] Avrupa Birliği (2007). 20 Mart 2009 tarihinde Avrupa Birliği Genel Sekreterliği web sitesinden erişildi: <http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=264&l=1>.

[3] Avrupa Kütüphanesi (2009). 20 Nisan 2009 tarihinde Milli Kütüphane web sitesinden erişildi: <http://www.mk.gov.tr/menu/153>.

[4] Bulgun, B. (2003). Avrupa Birliği bilgi ve kültür politikaları içinde kütüphanelerin rolü . *Bilgi Dünyası*, 4(2), 192-212.

[5] Cultural Istatistics (2009). 26 Nisan 2009 tarihinde Eurostat web sitesinden erişildi http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPU/B/KS-77-07-296/EN/KS-77-07-296-EN.PDF.

[6] Çapar, B. (1987). Kütüphane hizmetlerinin planlanmasında UNESCO'nun rolü ve Türkiye. *Türk Kütüphaneciliği*, 1(4), 162-174.

[7] Duff, A.S. (2004). The past, present and future of information policy. *Information, Communication & Society*, 7(1), 69-87.

[8] eAvrupa (2009). 24 Nisan 2009 tarihinde Bilgi Toplumu web sitesinden erişildi: http://www.bilgitoplumu.gov.tr/eAvrupa/euindex_1.html.

[9] eAvrupa2002 (2009). 24 Nisan 2009 tarihinde Bilgi Toplumu web sitesinden erişildi: http://www.bilgitoplumu.gov.tr/eAvrupa/euindex_2.html.

[10] eAvrupa2005 (2009). 28 Nisan 2009 tarihinde Bilgi Toplumu web sitesinden erişildi: http://www.bilgitoplumu.gov.tr/eAvrupa/euindex_4.html.

[11] Euractiv (2009). 20 Nisan 2009 tarihinde Euractiv web sitesinden erişildi: <http://www.euractiv.com.tr/abnin-gelecegi>.

[12] Europa (2009). 18 Nisan 2009 tarihinde Europa web sitesinden erişildi: http://europa.eu/index_en.htm.

[13] eEurope (2009). 23 Nisan 2009 tarihinde Bilgi Toplumu web sitesinden erişildi: <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/eAvrupa/eEurope2002/e-europe%20initiative.pdf>.

[14] European Commission. (2003). *Towards a knowledge-based Europe: The European Union and the information society*. Luxembourg: Yazar.

[15] European Commission (2009). 22 Mart 2009 tarihinde European Commission web sitesinden erişildi: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12486_en.pdf.

[16] Eurostat (2009). 22 Mart 2009 tarihinde Eurostat web sitesinden erişildi: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090330070682109033076576&_dad=portal&_schema=PORTAL.

[17] Eurostat Year Book 2008 (2009). 25 Mart 2009 tarihinde Eurostat web sitesinden erişildi: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-CD-07-001.

[18] Eurydice (2009). 27 Mart 2009 tarihinde Eurydice web sitesinden erişildi: http://eacea.ec.europa.eu/ressources/eurydice/pdf/0_integral/052TR.pdf.

[19] i2010 (2009). 28 Nisan 2009 tarihinde Bilgi Toplumu web sitesinden erişildi: http://www.bilgitoplumu.gov.tr/eAvrupa/euindex_11.html.

[20] i2010 Mid-Term (2009). 2 Mayıs 2009 tarihinde i2010 web sitesinden erişildi: http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/docs/annual_report/2008/i2010_mid-term_review_en.pdf.

[21] Information Society (2009). 22 Nisan 2009 tarihinde Europa web sitesinden erişildi: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/s21012.htm>.

[22] Montviloff, V. (1990). *National information policies – a handbook on the formulation, approval and operation of a national policy on information*. Paris: Unesco.

[23] Mueller, M., Page, C. ve Kuerbis, B. (2004). Civil society and the shaping of communication-information policy: four decades of advocacy. *The Information Society*, 20, 169-185.

[24] Nation Master (2009). 22 Mart 2009 tarihinde Nation Master web sitesinden erişildi:

<http://www.nationmaster.com/country/ew-european-union/eco-economy>.

[25] Orna, E. (2008). Information policies: yesterday, today, tomorrow. *Journal of Information Science*, 34(4), 547-565.

[26] Telecommunications (2009). 30 Nisan 2009 tarihinde Avrupa Komisyonu web sitesinden erişildi: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/trans/107025.pdf.

[27] Toplu, M. (2006). Ulusaldan evrensel enformasyon politikası: süreçler, değişimler. H. Odabaş ve H. Anameriç (Ed.), *Bilgi içinde* (ss.129-166). Ankara: Referans Yayıncılık.

[28] Wikipedia (2009). 20 Mart 2009 tarihinde Wikipedia web sitesinden erişildi: http://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_Birli%C4%9Fi.